รายงานการติดตามผลการปฏิบัติงาน

โครงการปรับปรุงประสิทธิภาพและคุณภาพผลิตผลการเกษตร
ของสถาบันเกษตรกร กรมส่งเสริมสหกรณ์
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

สำนักประเมินผล
สำนักงบประมาณ

ห้องสมุด
ที่ 19108
27 / มค. / 42
รัฐสภา

โครงการปรับปรุงประสิทธิภาพและคุณภาพผลิตผลการเกษตร
ของสถาบันเกษตรกร กรมส่งเสริมสหกรณ์
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

สำนักประเมินผล
สำนักงบประมาณ
ธันวาคม 2541

ใบเสนองาน

สำนักประเมินผล

☐ กลุ่มงานวิจัยฯ

☑ ส่วนประเมินฯ ที่ 1 ☑ กลุ่มงานที่ 1

เรื่อง รายงานการติดตามโครงการปรับปรุงประสิทธิภาพและคุณภาพผลิตผลการเกษตรของสถาบันเกษตรกร

เรียน

☑ ท่านผู้อำนวยการฯ (ผ่านท่านรองฯ) ☐ เพื่อโปรดทราบ

☐ ท่านรองผู้อำนวยการฯ ☑ เพื่อโปรดพิจารณาสั่งการ

☐ ท่านที่ปรึกษาฯ ☐ เพื่อโปรดอนุมัติ

☑ ผู้อำนวยการสำนักประเมินผล ☐ เพื่อโปรดลงนาม

สรุปเรื่องที่เสนอ

โครงการปรับปรุงประสิทธิภาพและคุณภาพผลิตผลการเกษตรของสถาบันเกษตรกร เป็นโครงการเกี่ยวกับการส่งเสริมให้สหกรณ์ทางการเกษตรที่มีตลาดกลางฯและเป็นสหกรณ์ที่มีความเข้มแข็งทำการผลิต ปรับปรุงคุณภาพ ประสิทธิภาพ และการกระจายเมล็ดพันธุ์ข้าวและถั่วเหลืองที่มีคุณภาพไปยังเกษตรกร โดยกรมส่งเสริมสหกรณ์เป็นหน่วยงานหลักในการส่งเสริมให้สหกรณ์ทางการเกษตรเป็นผู้ดำเนินการ โดยความร่วมมือของกรมวิชาการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตรและสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร เนื่องจากส่วนราชการสามารถผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวและถั่วเหลืองได้เพียงปีละ 19,981 ตัน และ 4,628 ตัน หรือผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวและถั่วเหลืองได้อัตราร้อยละ 3 และ 14 ของความต้องการใช้เมล็ดพันธุ์

คำสั่ง

รับเรื่องคืนวันที่ 21 ส.ค. 2541

เท่านั้น ปกติการใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวและถั่วเหลืองจะใช้ได้ จำนวน 4 ครั้ง และ 1 ครั้ง เป้าหมายของโครงการจะผลิตเมล็ดพันธุ์ทั้งสิ้น จำนวน 393,250 ตัน ผลิตโดยสหกรณ์จำนวน 492 สหกรณ์ ระยะเวลาของโครงการ จำนวน 7 ปี ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2538 - 2544 มีค่าใช้จ่ายของโครงการทั้งสิ้น จำนวน 5,241.2 ล้านบาท และมีเงินนอกงบประมาณ จำนวน 318.26 ล้านบาท โดยจะมีเกษตรกรเข้าร่วมในการผลิตเมล็ดพันธุ์ จำนวน 62,200 คน จะก่อสร้างโรงงานปรับปรุงคุณภาพและประสิทธิภาพเมล็ดพันธุ์ จำนวน 247 โรง

ผลการดำเนินงาน :

จากการติดตามผลในช่วงปีงบประมาณ 2538 - 2540 พบว่า คือ มีสหกรณ์ที่เข้าร่วมโครงการในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวและถั่วเหลือง จำนวน 146 สหกรณ์ และจำนวนการก่อสร้างโรงงานที่ใช้ปรับปรุงคุณภาพเมล็ดพันธุ์ จำนวน 45 โรง ซึ่งเป็นไปตามเป้าหมาย มีเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ จำนวน 9,098 ราย หรือคิดเป็นอัตราร้อยละ 91.2 ของเป้าหมาย และสามารถผลิตเมล็ดพันธุ์ที่ผ่านการปรับปรุงคุณภาพแล้ว จำนวน 26,592 ตัน หรือคิดเป็นอัตราร้อยละ 70.9 ของเป้าหมาย

ผลลัพท์ของโครงการ :

เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการมีความรู้ความสามารถในการผลิตปรับปรุงคุณภาพการกระจายเมล็ดพันธุ์ข้าวและถั่วเหลืองที่มีคุณภาพไปยังเกษตรกรได้ จำนวน 26,592 ตัน เกษตรกรที่ผลิตพันธุ์สามารถขายเมล็ดพันธุ์ที่ผลิตได้ให้กับสหกรณ์ได้ในราคาที่สูงกว่าราคาปกติถึงอัตราร้อยละ 20 ซึ่งเป็นไปตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของโครงการ

ดังนั้น จึงเห็นสมควรสนับสนุนแนวทางที่ดำเนินการอยู่นี้อย่างต่อเนื่องโดยให้สหกรณ์ซึ่งเป็นสถาบันที่เข้มแข็งที่สุดของเกษตรกรเป็นแกนนำเป็นตัวเชื่อมโยงและช่วยเหลือ ตลอดจนเป็นแกนกลางในการร่วมมือระหว่างหน่วยราชการกับเกษตรกรในการผลิตปรับปรุงคุณภาพ กระจายพันธุ์ข้าวและถั่วเหลืองไปยังเกษตรกร

ปัญหาอุปสรรค :

1. เกษตรกรไม่ปฏิบัติตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรโดยเคร่งครัด เพราะขาดแคลนแรงงานและขาดความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในคำแนะนำ

2. เกษตรกรรุ่นใหม่ (ลูกหลานของเกษตรกร) ไม่นิยมประกอบอาชีพทางการเกษตรต่อไป ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม เพราะเห็นว่าเป็นอาชีพที่มั่นคงมีรายได้มากกว่า และไม่มีความภูมิใจที่มีอาชีพเป็นเกษตรกร

3. ปัญหาน้ำท่วม ขาดแคลนน้ำ ปัจจัยการผลิตราคาสูงและเมล็ดพันธุ์มีอัตราการงอกต่ำในบางพื้นที่ ได้ส่งผลให้ผลผลิตในช่วงเวลาที่ผ่านมาประสบผลสัมฤทธิในระดับหนึ่งเท่านั้น

4. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการผลิตและปรับปรุงเมล็ดพันธุ์ยังขาดทั้งความชำนาญและมีจำนวนที่ไม่เพียงพอ

ข้อเสนอแนะ :

1. กรมส่งเสริมสหกรณ์ควรดำเนินการสำรวจความต้องการของเกษตรกรอย่างต่อเนื่องเพื่อจะได้หาวิธีการที่จะช่วยให้เกษตรกรเข้าใจและปฏิบัติตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมในการผลิตได้อย่างตรงประเด็นโดยเฉพาะในเรื่องเกี่ยวกับกระบวนการเพิ่มผลผลิตและการพัฒนาผลผลิต ทั้งนี้เพื่อจะได้ผลผลิตที่มีคุณภาพและปริมาณที่สูงขึ้น

2. กรมส่งเสริมสหกรณ์ควรร่วมมือกับหน่วยราชการ เช่น กรมวิชาการเกษตร และกรมส่งเสริมการเกษตร เกี่ยวกับการจัดหาเมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพมีอัตราการงอกและผลผลิตสูง ตลอดจนจัดหาปัจจัยการผลิตที่เกี่ยวข้องเพื่อจำหน่ายให้แก่เกษตรกรในราคาถูกในปริมาณที่เพียงพอ และทันกับความต้องการ

3. ควรหาวิธีการที่จะทำให้อาชีพของเกษตรกรเป็นอาชีพที่มีความมั่นคง รายได้ดี เกษตรกรมีความภูมิใจที่จะสืบทอดและพัฒนาอาชีพให้เจริญก้าวหน้า ดังที่ได้ดำเนินการให้สหกรณ์ที่เกี่ยวกับการเกษตรเป็นแกนนำในการเป็นตัวเชื่อมให้มีการร่วมมือระหว่างหน่วยราชการกับเกษตรกรในการผลิตปรับปรุงคุณภาพและการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ไปยังเกษตรกร นอกจากจะเป็นการเพิ่มความเข้มแข็งให้กับสหกรณ์ซึ่งเป็นสถาบันของเกษตรกรที่เข้มแข็งที่สุดแล้ว เกษตรกรยังมีความภูมิใจและมั่นใจในศักยภาพของตนเอง มากยิ่งขึ้นอีกด้วย

4. ควรพัฒนาความพร้อมของบุคลากรที่เกี่ยวกับการผลิตเมล็ดพันธุ์ และการบริหารโรงงานปรับปรุงคุณภาพเมล็ดพันธุ์ให้มีความชำนาญ และมีจำนวนที่เพียงพอ

ข้อสังเกต :

จากแผนและผลการดำเนินงานของโครงการปรับปรุงประสิทธิภาพและคุณภาพผลิตผลการเกษตรของสถาบันเกษตรกร ซึ่งเป็นโครงการที่เกี่ยวกับการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวและถั่วเหลือง ตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2538 - 2542 จากจำนวนระยะเวลาของโครงการทั้งสิ้น จำนวน 7 ปี คือ ตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2538 - 2544 ปรากฏว่ามีข้อสังเกตดังนี้ คือ

1. ในด้านงบประมาณมีการจัดสรรเงินงบประมาณไว้เพียงคิดเป็นร้อยละ 24.2 ของเงินงบประมาณของทั้งโครงการ กล่าวคือ มีการจัดสรรเงินงบประมาณจำนวน 1,345.15 ล้านบาท จากงบประมาณทั้งโครงการจำนวน 5,.241.22 ล้านบาท ซึ่งนับว่าเป็นจำนวนที่ต่ำมาก

2. ในด้านการก่อสร้างโรงงานปรับปรุงคุณภาพและประสิทธิภาพเมล็ดพันธุ์จำหน่ายข้าวและถั่วเหลือง ซึ่งเป็นอุปกรณ์ที่สำคัญของโครงการได้มีการกำหนดแผนสำหรับการก่อสร้างโรงงานฯ เพียงอัตราร้อยละ 22.7 ของเป้าหมายในการก่อสร้างทั้งโครงการเท่านั้น กล่าวคือมีการกำหนดแผนสำหรับการก่อสร้างโรงงานฯ จำนวน 56 โรง จากเป้าหมายการก่อสร้างของทั้งโครงการ จำนวน 247 โรง ดังนั้นโอกาสที่จะเพิ่มปริมาณเมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพจึงไม่น่าจะดำเนินการได้ตามกรอบของระยะเวลาที่กำหนดไว้ในแผน

3. ในด้านผลการผลิตและปรับปรุงเมล็ดพันธุ์ข้าวและถั่วเหลือง ระหว่างปีงบประมาณ พ.ศ. 2538 - 2540 สามารถผลิตได้คิดเป็นอัตราร้อยละ 6.8 ของเป้าหมายทั้งโครงการเท่านั้น กล่าวคือมีผลการดำเนินงานผลิตและปรับปรุงเมล็ดพันธุ์ฯ ได้จำนวน 26,592 ตัน จากเป้าหมายทั้งโครงการ จำนวน 393,250 ตัน นับว่าจะยังเป็นจำนวนที่ต่ำมาก ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากข้อจำกัดตามข้อ 1 และ 2

ดังนั้นถ้าหากต้องการจะให้มีผลการดำเนินงานแล้วเสร็จตามเป้าหมายทั้งโครงการจึงน่าจะต้องจัดสรรเงินงบประมาณเพิ่มมากยิ่งขึ้นในปีงบประมาณที่เหลือเพื่อให้มีความพร้อมมากยิ่งขึ้นสำหรับสมาชิกสหกรณ์ เจ้าหน้าที่ต่าง ๆ ในโครงการ ตลอดจนการจัดหาเมล็ดพันธุ์ข้าวและถั่วเหลืองที่มีคุณภาพสำหรับที่จะใช้ในโครงการให้สอดคล้องกับเป้าหมายทั้งสิ้นของโครงการ

รายงานการติดตามผล
โครงการปรับปรุงประสิทธิภาพและคุณภาพผลิตผลการเกษตร
ของสถาบันเกษตรกร กรมส่งเสริมสหกรณ์
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

สารบัญ

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	หน้า
1. เหตุผลและความจำเป็นของโครงการ	1
2. วัตถุประสงค์ของโครงการ	1
3. สถานที่ดำเนินการ	2
4. ระยะเวลาของโครงการ	2
5. เป้าหมายของโครงการ	2
6. ผลลัพธ์ของโครงการที่คาดว่าจะเกิดขึ้น	2
7. ค่าใช้จ่ายของโครงการ	3
8. แผนและผลการดำเนินงานของโครงการ	3 - 5
9. ผลลัพธ์ของโครงการ	6
10. ปัญหาอุปสรรคของโครงการ	6
11. ข้อเสนอแนะ	7
12. ข้อสังเกต	7 - 8

รายงานการติดตามโครงการปรับปรุงประสิทธิภาพ และคุณภาพผลิตผลการเกษตรของสถาบันเกษตรกร

หน่วยงานที่รับผิดชอบ :

ศึกษาเฉพาะในส่วนความรับผิดชอบของกรมส่งเสริมสหกรณ์

เหตุผลและความจำเป็น

เมล็ดพันธุ์เป็นส่วนประกอบที่สำคัญอันหนึ่งในการช่วยเพิ่มคุณภาพและปริมาณผลผลิตของเกษตรกร ปัจจุบันเกษตรกรมีพันธุ์ข้าวและถั่วเหลืองที่ดีสำหรับปลูกซึ่งผลิตโดยหน่วยงานของรัฐผลิตพันธุ์ข้าวได้เพียงปีละจำนวน 19,981 ตัน และผลิตพันธุ์ถั่วเหลืองได้ปีละจำนวน 4,628 ตัน แต่ความต้องการใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวและถั่วเหลืองมีสูงถึงปีละ จำนวน 626,000 ตัน และจำนวน 31,884 ตัน หรือภาครัฐสามารถผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวและถั่วเหลืองได้เพียงอัตราร้อยละ 3 และ 14 ของความต้องการใช้เมล็ดพันธุ์เท่านั้น โดยปกติเมล็ดพันธุ์ข้าวและถั่วเหลืองจะสามารถใช้เป็นเมล็ดพันธุ์ได้จำนวน 4 ครั้ง และ 1 ครั้ง การใช้เมล็ดพันธุ์ที่เก็บไว้เองหลายครั้งหรือหาซื้อจากผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ที่ไม่ได้มาตรฐานจะทำให้ได้ผลผลิตและคุณภาพของผลผลิตลดลง

กรมส่งเสริมสหกรณ์เป็นหน่วยงานหลักในการส่งเสริมให้สหกรณ์ที่มีตลาดกลางผลิตผลเกษตรประจำตำบลของสหกรณ์ และมีความพร้อมเข้าร่วมโครงการปรับปรุงประสิทธิภาพและคุณภาพผลิตผลการเกษตรของสถาบันเกษตรกร ซึ่งเป็นโครงการที่ผลิตเมล็ดพันธุ์จำหน่ายข้าวและถั่วเหลืองเพื่อขายให้เกษตรกรนำไปเพาะปลูกต่อไป โดยความร่วมมือจากกรมวิชาการเกษตร มีหน้าที่ในการผลิตเมล็ดพันธุ์หลัก กรมส่งเสริมการเกษตรมีหน้าที่ผลิตเมล็ดพันธุ์ขยายและให้ การฝึกอบรมแก่เกษตรกรและควบคุมการก่อสร้างโรงงานปรับปรุงสภาพเมล็ดพันธุ์ และสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรมีหน้าที่วิเคราะห์ต้นทุนและประเมินผลโครงการ

วัตถุประสงค์ของโครงการ

เพื่อสนับสนุนให้สหกรณ์เป็นแหล่งกลางในการรับเทคโนโลยีในการผลิตการปรับปรุงคุณภาพและการกระจายเมล็ดพันธุ์จำหน่ายของข้าวและถั่วเหลืองที่มีคุณภาพไปยังสมาชิกสหกรณ์ กลุ่มเกษตรกร และเกษตรกรทั่วไป

สถานที่ดำเนินการ

สหกรณ์การเกษตร สหกรณ์นิคม และสหกรณ์ผู้ใช้น้ำที่อยู่ในแหล่งผลิตข้าวและถั่วเหลือง

ระยะเวลาของโครงการ

จำนวน 7 ปี ตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2538 - 2544

เป้าหมายของโครงการ

ส่งเสริมให้สหกรณ์ จำนวน 492 สหกรณ์ ผลิตและกระจายพันธุ์จำหน่ายของข้าวและถั่วเหลืองที่มีคุณภาพทั้งสิ้น จำนวน 393,250 ตัน แยกเป็นผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว จำนวน 250,300 ตัน โดยสหกรณ์ จำนวน 210 สหกรณ์ และผลิตเมล็ดพันธุ์ถั่วเหลือง จำนวน 142,950 ตัน โดยสหกรณ์จำนวน 282 สหกรณ์ สหกรณ์ที่เข้าร่วมโครงการจะต้องมีพื้นที่ไม่ต่ำกว่า 550 และ 900 ไร่ สำหรับผลิตข้าวและถั่วเหลืองตามลำดับ

ผลลัพท์ของโครงการที่คาดว่าจะเกิดขึ้น :

เกษตรกรที่เป็นสมาชิกสหกรณ์และสหกรณ์ที่เข้าร่วมโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวและถั่วเหลือง จะสามารถผลิตเมล็ดพันธุ์และปรับปรุงเมล็ดพันธุ์ได้ตามมาตรฐาน โดยเกษตรกรที่ผลิตเมล็ดพันธุ์จะสามารถขายผลผลิตได้สูงกว่าราคาในท้องตลาดในอัตราร้อยละ 20 และสหกรณ์สามารถกระจายพันธุ์จำหน่ายไปสู่เกษตรกรทั่วไปและสมาชิกของสหกรณ์

ค่าใช้จ่ายของโครงการ :

ตารางแสดงงบประมาณและเงินนอกงบประมาณ

ระหว่างปีงบประมาณ 2538 - 2544

หน่วย : ล้านบาท

แหล่งเงิน	2538 - 2539	2540	2541	2542	2543-2544	รวม
งบประมาณ	270.92	391.28	175.69	189.0	4,214.33	5.241.22
เงินนอกงบประมาณ	165.95	152.31	-	-	-	318.26

ผลการดำเนินงานของโครงการ

จากการศึกษาข้อมูลในช่วงปีงบประมาณ พ.ศ. 2538 - 2540 จากเอกสารกรมส่งเสริมสหกรณ์และการศึกษาข้อมูลภาคสนามในจังหวัดชัยนาท ที่สหกรณ์การเกษตรมโนรม และจังหวัดเชียงราย ที่สหกรณ์การเกษตรแม่จัน ปรากฏผลการดำเนินงานดังนี้ คือ

ตารางแสดงจำนวนแผนและผลการดำเนินงานของสหกรณ์ สมาชิกสหกรณ์ที่ผลิตเมล็ดพันธุ์ ผลผลิตเมล็ดพันธุ์ และโรงงานปรับปรุงสภาพเมล็ดพันธุ์
ระหว่างปีงบประมาณ พ.ศ. 2538 - 2542

กิจกรรมหลัก	เป้าหมายรวมทั้งโครงการ	ผลการดำเนินงาน										
		ปี 2538		ปี 2539		ปี 2540		2538 - 2540		2541	2542	2538-2542
		แผน	ผล	แผน	ผล	แผน	ผล	แผน	ผล	แผน	แผน	แผน
1. จำนวนสหกรณ์ที่เข้าร่วมโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์จำหน่าย												
- ข้าว	210 สหกรณ์	10 สหกรณ์	10 สหกรณ์	38 สหกรณ์	38 สหกรณ์	80 สหกรณ์	80 สหกรณ์	128	128	-	-	-
- ถั่วเหลือง	282 สหกรณ์	2 สหกรณ์	2 สหกรณ์	6 สหกรณ์	6 สหกรณ์	10 สหกรณ์	10 สหกรณ์	18	18	-	-	-
จำนวนสหกรณ์ที่เข้าร่วมโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว, และถั่วเหลือง	**492 สหกรณ์**	**12 สหกรณ์**	**12 สหกรณ์** 100%	**44 สหกรณ์**	**44 สหกรณ์** 100%	**90 สหกรณ์**	**90 สหกรณ์** 100%	**146**	**146** 100%	**159**	**102**	**407**
2. จำนวนสมาชิกที่เข้าร่วมโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว และถั่วเหลือง	62,200 คน	620 คน	847 คน (136.6%)	3,160 คน	2,750 คน (87.0%)	6,200 คน	5,501 คน (88.7%)	9,980	9,098 (91.2%)	7,630	5,910	23,520
3. จำนวนผลผลิตเมล็ดพันธุ์หลังปรับปรุงสภาพ												
- ข้าว	250,300 ตัน	2,750 ตัน	2,609 ตัน (94.9%)	10,450 ตัน	7,629 ตัน (73.0%)	22,000 ตัน	15,190 ตัน (69.1%)	35,200 ตัน	25,428 ตัน (72.2%)	25,025	34,375	94,600
- ถั่วเหลือง	142,950 ตัน	150 ตัน	118 ตัน (78.7%)	800 ตัน	456 ตัน (57.0%)	1,350 ตัน	884 ตัน (65.5%)	2,300 ตัน	1,458 ตัน (63.4%)	1,485	1,485	5,270
จำนวนผลผลิตเมล็ดพันธุ์หลังปรับปรุงสภาพ	**393,250 ตัน**	**2,900 ตัน**	**2,473 ตัน** (85.3%)	**11,250 ตัน**	**8,045 ตัน** (71.5%)	**23,350 ตัน**	**16,074** (68.8%)	**37,500**	**26,592** (70.9%)	**26,510**	**35,860**	**99,870**
4. จำนวนโรงงานปรับปรุงสภาพเมล็ดพันธุ์	247 โรง	6 โรง	6 โรง 100%	16 โรง	16 โรง 100%	23 โรง	23 100%	45	45 100%	5	6	56

หมายเหตุ : ผลการดำเนินงานของโครงการจะเกิดขึ้นในปีงบประมาณถัดไป

<u>แผนและผลการดำเนินงานของโครงการ</u>

- จำนวนสหกรณ์การเกษตรที่เข้าร่วมโครงการในการผลิตเมล็ดพันธุ์จำหน่ายข้าวและถั่วเหลือง มีทั้งสิ้น จำนวน 146 สหกรณ์ ซึ่งเป็นไปตามเป้าหมาย หรือคิดเป็นอัตราร้อยละ 50.0 ของเป้าหมายทั้งโครงการ เพราะเห็นว่าสมาชิกสหกรณ์จะมีความสามารถผลิตเมล็ดพันธุ์ได้
- จำนวนสมาชิกของสหกรณ์ทางการเกษตรที่เข้าร่วมโครงการมีทั้งสิ้น จำนวน 9,098 ราย จากเป้าหมาย จำนวน 9,980 ราย หรือมีผู้เข้าร่วมโครงการ คิดเป็นอัตราร้อยละ 91.2 ของเป้าหมาย หรือคิดเป็นอัตราร้อยละ 14.6 ของเป้าหมายทั้งโครงการ ทั้งนี้เพราะเกษตรกรต้องการเข้าร่วมโครงการเป็นจำนวนมาก หลายสหกรณ์มีเกษตรกรแสดงความจำนงขอเข้าร่วมโครงการมากกว่าที่โครงการจะรับไว้ได้เป็นจำนวนมาก อย่างไรก็ตามก็มีผู้ที่เข้าร่วมโครงการแล้ว แต่ขาดความพร้อมทำให้ต้องถอนตัวจากโครงการ
- จำนวนผลผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวและถั่วเหลือง หลังจากปรับปรุงคุณภาพแล้ว จำนวน 26,592 ตัน (ข้าว 25,428 ตัน ถั่วเหลือง 1.458 ตัน) จากเป้าหมายจำนวน 37,500 ตัน (ข้าว 35,250 ตัน ถั่วเหลือง 2,300 ตัน) หรือผลิตเมล็ดพันธุ์ได้คิดเป็นอัตราร้อยละ 70.9 ของเป้าหมาย หรือคิดเป็นอัตราร้อยละ 6.8 ของเป้าหมายทั้งโครงการ ทั้งนี้เพราะมีปัญหาเรื่องอุทกภัยและภัยแล้ง อัตราการงอกของเมล็ดพันธุ์ต่ำในบางพื้นที่ เกษตรกรยังไม่ปฏิบัติตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรอย่างเคร่งครัด ตลอดจนความพร้อมของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการผลิตและการปรับปรุงคุณภาพเมล็ดพันธุ์ยังขาดทั้งจำนวนและคุณภาพที่เพียงพอ
- ก่อสร้างโรงงานปรับปรุงสภาพเมล็ดพันธุ์ได้จำนวน 45 โรง ซึ่งเป็นไปตามเป้าหมาย หรือคิดเป็นอัตราร้อยละ 18.2 ของเป้าหมายทั้งโครงการ

<u>สรุป</u> : จำนวนของสหกรณ์ที่เข้าร่วมโครงการในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวและถั่วเหลือง และจำนวนการก่อสร้างโรงงานที่ใช้สำหรับปรับปรุงเมล็ดพันธุ์สามารถดำเนินการได้ตามเป้าหมาย เกษตรกรเข้าร่วมโครงการคิดเป็นอัตราร้อยละ 91.2 ของเป้าหมาย และสามารถผลิตเมล็ดพันธุ์ที่ผ่านการปรับปรุงคุณภาพแล้วคิดเป็นอัตราร้อยละ 70.9 ของเป้าหมาย

ผลลัพท์ของโครงการ :

เกษตรกรซึ่งเป็นสมาชิกของสหกรณ์พอใจที่ได้เข้าร่วมโครงการและสามารถผลิตและปรับปรุงเมล็ดพันธุ์ข้าวและถั่วเหลืองได้มาตรฐาน และสามารถขายผลผลิตให้สหกรณ์ได้สูงกว่าราคาปกติถึงอัตราร้อยละ 20 (ราคาปกติคือ ราคาตลาดในแต่ละช่วงเวลา) เกษตรกรที่เป็นสมาชิกสหกรณ์หลายแห่งแสดงความจำนงที่จะเข้าร่วมโครงการมากกว่าที่โครงการจะสามารถรับได้ ทั้งนี้เพราะเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการจะได้รับสิทธิ์พิเศษในการซื้อเมล็ดพันธุ์ในราคาถูกเพียงราคากิโลกรัมละ 10 บาท ได้กู้เงินในอัตราดอกเบี้ยต่ำ เพียงร้อยละ 3 เท่านั้น และได้เงินกู้ในอัตราไร่ละ 1,500 บาท สำหรับผลิตเมล็ดพันธุ์

นอกจากนี้เมล็ดพันธุ์ที่ผลิตได้ยังเป็นที่ต้องการของพ่อค้าและต้องการรับซื้อโดยให้ราคาที่สูง ดังนั้นจึงเห็นสมควรสนับสนุนการดำเนินโครงการผลิตพันธุ์จำหน่ายข้าวและถั่วเหลืองต่อไป และเพื่อให้ประสบผลสัมฤทธิสูงสุด เห็นควรสนับสนุนให้สหกรณ์เป็นแกนนำในการเชื่อมโยงความช่วยเหลือจากทางราชการไปสู่เกษตรกรอย่างต่อเนื่อง ทั้งในด้านการผลิตการปรับปรุงคุณภาพเมล็ดพันธุ์และการกระจายเมล็ดพันธุ์ข้าวและถั่วเหลืองไปยังเกษตรกร ทั้งนี้เนื่องจากสหกรณ์เป็นองค์กรที่เข้มแข็งที่สุดของเกษตรกรเป็นสำคัญ

ปัญหา อุปสรรค

1. เกษตรกรไม่ปฏิบัติตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรโดยเคร่งครัด เพราะเกษตรกรขาดแคลนแรงงาน และขาดความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในคำแนะนำ

2. เกษตรกรรุ่นใหม่ (ลูกหลานของเกษตรกร) ไม่นิยมประกอบอาชีพการเกษตรแต่ไปทำงานในโรงงาน อุตสาหกรรม เพราะเห็นว่าเป็นอาชีพที่มั่นคง มีรายได้มากกว่า และไม่มีความภูมิใจที่มีอาชีพเป็นเกษตรกร

3. ปัญหาน้ำท่วม ขาดแคลนน้ำ ปัจจัยการผลิตราคาสูง และเมล็ดพันธุ์มีอัตราการงอกต่ำในบางพื้นที่ ได้ส่งผลให้ผลผลิตในช่วงเวลาที่ผ่านมาประสบผลสัมฤทธิในระดับหนึ่งเท่านั้น

4. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการผลิตและปรับปรุงเมล็ดพันธุ์ยังขาดความชำนาญ และมีจำนวนที่ไม่เพียงพอ

ข้อเสนอแนะ

1. กรมส่งเสริมสหกรณ์ควรดำเนินการสำรวจความต้องการของเกษตรกรอย่างต่อเนื่อง เพื่อจะได้หาวิธีการที่จะช่วยให้เกษตรกรเข้าใจและปฏิบัติตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมในการผลิตได้ตรงประเด็นโดยเฉพาะในเรื่องเกี่ยวกับกระบวนการเพิ่มผลผลิตและการพัฒนาผลผลิต ทั้งนี้เพื่อจะได้ผลผลิตที่มีคุณภาพและปริมาณที่สูงขึ้น

2. กรมส่งเสริมสหกรณ์ควรร่วมมือกับหน่วยราชการ เช่น กรมวิชาการเกษตร และกรมส่งเสริมการเกษตร เกี่ยวกับการจัดหาเมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพมีอัตราการงอกและผลผลิตสูงตลอดจนจัดหาปัจจัยการผลิตที่เกี่ยวข้องเพื่อจำหน่ายให้แก่เกษตรกรในราคาถูกในปริมาณที่เพียงพอ และทันกับความต้องการ

3. ควรหาวิธีการที่จะทำให้อาชีพของเกษตรกรเป็นอาชีพที่มีความมั่นคง รายได้ดี และเกษตรกรมีความภูมิใจที่จะสืบทอด และพัฒนาอาชีพให้เจริญก้าวหน้า ดังที่ได้ดำเนินการให้สหกรณ์ที่เกี่ยวกับการเกษตรเป็นแกนนำในการเป็นตัวเชื่อมให้มีการร่วมมือระหว่างหน่วยราชการกับเกษตรกรในการผลิตการปรับปรุงคุณภาพและการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าวและถั่วเหลืองไปยังเกษตรกร นอกจากจะเป็นการเพิ่มความเข้มแข็งให้กับสหกรณ์ซึ่งเป็นสถาบันของเกษตรกรที่เข้มแข็งที่สุดแล้ว เกษตรกรยังมีความภูมิใจและมั่นใจในศักยภาพของตนเองมากยิ่งขึ้นอีกด้วย

4. ควรพัฒนาความพร้อมของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการผลิตเมล็ดพันธุ์ และบริหารโรงงานปรับปรุงคุณภาพเมล็ดพันธุ์ให้มีความชำนาญและมีจำนวนที่เพียงพอ

ข้อสังเกต :

จากแผนและผลการดำเนินงานของโครงการปรับปรุงประสิทธิภาพและคุณภาพผลิตผลการเกษตรของสถาบันเกษตรกร ซึ่งเป็นโครงการที่เกี่ยวกับการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวและถั่วเหลือง ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2538 - 2542 จากจำนวนระยะเวลาของโครงการทั้งสิ้นจำนวน 7 ปี คือตั้งแต่ปีงบประมาณ 2538 - 2544 ปรากฏว่ามีข้อสังเกตดังนี้คือ

1. ในด้านเงินงบประมาณ มีการจัดสรรเงินงบประมาณไว้เพียง คิดเป็นอัตราร้อยละ 24.2 ของเงินงบประมาณของทั้งโครงการ กล่าวคือมีการจัดสรรเงินงบประมาณไว้จำนวน 1,345.15 ล้านบาท จากเงินงบประมาณของทั้งโครงการเป็นเงินจำนวน 5,241.22 ล้านบาท ซึ่งนับว่าเป็นจำนวนที่ต่ำมาก

2. ในด้านการก่อสร้างโรงงานปรับปรุงประสิทธิภาพและคุณภาพเมล็ดพันธุ์จำหน่ายข้าวและถั่วเหลือง ซึ่งเป็นอุปกรณ์ที่สำคัญของโครงการได้มีการกำหนดแผนสำหรับ ก่อสร้างโรงงานฯ เพียงอัตราร้อยละ 22.7 ของเป้าหมายในการก่อสร้างทั้งโครงการเท่านั้น กล่าวคือมีการกำหนดแผนสำหรับก่อสร้างโรงงานฯ จำนวน 56 โรง จากเป้าหมายการก่อสร้างของทั้งโครงการ จำนวน 247 โรง ดังนั้นโอกาสที่จะเพิ่มปริมาณเมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพจึงไม่น่าจะดำเนินการได้ตามกรอบของระยะเวลาที่กำหนดไว้ในแผน

3. ในด้านผลการผลิต และปรับปรุงเมล็ดพันธุ์ข้าวและถั่วเหลือง ระหว่างปีงบประมาณ พ.ศ: 2538 - 2540 สามารถผลิตได้ คิดเป็นอัตราร้อยละ 6.8 ของเป้าหมายทั้งโครงการเท่านั้น กล่าวคือมีผลการดำเนินงานผลิตและปรับปรุงเมล็ดพันธุ์ฯ ได้จำนวน 26,592 ตัน จากเป้าหมายทั้งโครงการ จำนวน 393,250 ตัน นับว่าจะยังเป็นจำนวนที่ต่ำมาก ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากข้อจำกัดตามข้อ 1 และ 2

ดังนั้นถ้าหากต้องการจะให้มีผลการดำเนินงานแล้วเสร็จตามเป้าหมายทั้งโครงการจึงน่าจะต้องจัดสรรเงินงบประมาณเพิ่มมากยิ่งขึ้นในปีงบประมาณที่เหลือเพื่อให้มีความพร้อมมากยิ่งขึ้นสำหรับสมาชิกสหกรณ์ เจ้าหน้าที่ต่าง ๆ ในโครงการ ตลอดจนการจัดหาเมล็ดพันธุ์ข้าวและถั่วเหลืองที่มีคุณภาพสำหรับที่จะใช้ในโครงการให้สอดคล้องกับเป้าหมายทั้งสิ้นของโครงการ

ผู้จัดทำรายงาน

1. นางราศรี จันทรางกูร	ผู้อำนวยการส่วนประเมินแผนงานและโครงการที่ 1
2. นางวิลาวรรณ ณ ถลาง	เจ้าหน้าที่วิเคราะห์งบประมาณ 7
3. นายสุนทร ไชยนุมาตร์	เจ้าหน้าที่วิเคราะห์งบประมาณ 6

ผู้พิมพ์รายงาน

นางสาวประภาวัลย์ จินต์เกิดแช่ม เจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูล 4